

Stadsvandring med fokus på "Husen runt Stortorget"

Måndagen den 22 juli gick stadsvandring nummer fyra, ett 90-tal personer fanns på plats för att se och lära om husen runt Stortorget.

Allan Ahlman var kvällens guide med sin pekpinne i form av en tumstock pekande han på de fastigheter som han berättade om. Med anor från 1200 talet kantas Stortorget av många äldre och nyare byggnader. Det f.d. bankhuset på Stortorget 1 (nuvarande Länsförsäkringar och Medborgarskolan) fanns tidigare ett trähus som inrymde både Centralhotellet, apotek, tobaksaffär mm. Byggnaden eldhärdades år 1913 och byggdes upp igen. Redan 10 år senare revs byggnaden för att ge plats åt ett stort bankhus där Skaraborgs Enskilda Bank etablerade sig. Nordea var den sista banken som fanns i fastigheten och kontoret flyttade från staden, år 2015.

Vid Stortorget 2 finns f.d. Televerket som stod klart år 1948. Redan 1936 brann den tidigare byggnaden "Berggrenska huset" ner och i mer än 10 år stod tomten obebyggd "Brända tomten" blev dess namn. Många arkeologiska utgrävningar gjordes under dessa år. I fastigheten fanns från 1995 kommunledningskontoret fram till 2019 då flytten gick till det nyrenoverade Läroverket. Idag huserar Folkvandringen i fastigheten.

På 1880-talet öppnade järnhandlare Sundbeck från Lidköping järnhandel, denna överlät senare till Conrad Bergqvist & N Nilsson. Nilsson fortsatte järnhandel till 1903 då han överlät affären till bröderna Stalin från Mariestad. Efter branden flyttade Stalins till Marumsgatan 15.

I det Berggrenska huset fanns en samköpsaffär med föreståndare Oskar Holmberg. Butiken övertogs av Edvin Lidén och J.W Ribbenstedt i slutet på 1890-talet.

Berggrens salonger låg på andra våningsplan. Källarmästare C J Berggren var gift med hustrun född Hjertén och de hade en dotter Hilda.

På sin tid kallades det "Berggrens salong", föregångare till Stadshotellet, senare "Rådman Nilssons gård"

På Berggrens kunde köpenskap mellan bönder och borgare avslutas vid ett gott glas. Där diskuterades tidens händelser, skråtvång och näringsfrihet av hantverkare. Där hölls också fester såsom Oscarsbalen och balen för de avgående studerande ungdomen.

I Centrumhallen finns Potatisboden, tobakshandel, apotek mm, innan detta hus uppfördes 1963 fanns ett gammalt trähus från slutet av 1700-talet som kallades Zetterwallska huset. Zettervall & Co Manufaktur och herrekiperingsaffär. Huset kallades Zetterwallska huset och var från slutet av 1700-talet. I huset fanns även ett välsorterat lager av sybehör och mycket annat. Kundkretsen räknades från staden och omkringliggande orter. I början av 1940-talet fanns 10 anställda i butiken och 6 i ateljén. Här fanns också en möbelfirma vid namn AK-Möbler. Huset revs 1962–63.

Skara rådhus är en byggnad i kvarteret Rådhuset vid Stortorget 4 i Skara.¹ Byggnaden, som uppfördes 1719 och byggdes om 1851, är byggnadsminne sedan den 9 oktober 1964. Rådhuset låg mitt på torget innan den fick sin nuvarande plats. Idag huserar Centrubostäder i det gamla Rådhuset.

Rådmanska huset på adressen Stortorget 8, även detta ett äldre hus som finns sedan kvar sedan 1800-talet. Idag finns här en restaurang & pizzeria samt godisaffär. Nya Konditoriet (Thure Svensson) startade 1915, ett av stadens mest omtyckta caféer, på våningsplan fanns serveringslokal. Omkring 1919, hade konditoriet en skyltning som verkligen syntes, den bestod av ett grishuvud i naturlig storlek gjord av marsipan. Det såg ut som om grisen höll på att brytas sig ur stian så att träspjälorna trasats sönder. På detta kafé fanns även möjlighet att för 25 öre lyssna på ett självspelande piano.

På 1880-talet fanns vid Stortorget 8 en liten manufakturaffär som ägdes av fröken Thorsén. Då hon upphörde med affären etablerade sig där Carl Bergstrand. Affären gjordes större och rymligare, firman hette Carl Bergstrands Manufaktur & Klädeshandel. Affären drevs en bit in på 1920-talet. Borås-Magasinet fanns på adressen vid 1940-talet, under åren har det funnits varierande verksamheter, bl.a. Hallbergs Livs som flyttade till det nybyggda Centrumhallen år 1964. I fastigheten bedrevs även Bengt Larssons Hushållsmaskiner under åren 1965–1982

Det gröna huset intill fd. rådhuset finns det Collvinska huset på Stortorget 6. I huset bodde läkare Collvin, under flera år på 1980-talet fanns GS-Möbler i fastigheten.

På Rådhusgatan 10 – Equmeniakyrkan fd. Missionskyrkan avslutades stadsvandringen. Equmeniakyrkan och Betania samverkar och deras gemensamma kyrka kommer att få namnet Centrumkyrkan.

I kyrksalen, denna rymmer ca 150 personer, här berättar Allan Ahlman om missionshusets historia

Historien om detta började 1873 då församlingen var nybildad. Ett bönehus skulle byggas i staden och det fick namnet Skara bönehus som missionshuset först kallades. Kyrksalens nedervåning rymde 250 personer och läktarna 200. År 1958 började missionsförsamlingen på allvar fundera på vad man skulle göra med sin gamla kyrka som var uppförd 1873 och nu var nedsliten och inte längre kunde motsvara de krav som fanns på lokaler för bland annat det växande barn- och ungdomsarbetet.”

Efter ett omfattande utrednings- och planeringsarbete beslutade församlingen 1969 att en ny kyrka skulle byggas på den gamla tomen och en arkitektävling utlystes. Ett förslag från arkitekt Lars-Olof Torstensson från Lidingö segrade. Förslaget bearbetades, den gamla kyrkan revs och tomten undersöktes av arkeologer innan bygget kunde påbörjas 1971. I oktober 1972 invigdes kyrkan som då hade kostat 1 465 000 kronor. En vacker väv av Elisabeth Hasselberg Olsson installerades i kyrksalen vid invigningen 1972. Till saken kan nämnas att samma textilkonstnärinna gjort en väv som finns i riksdagshuset som är 9,5 x 5 m. Allan nämnde att huset som är 54 år inte genomgått någon väsentlig om- och tillbyggnad, ett kvalitetsbygge, gediget och vackert hus

När ca 60 minuter gått var det dags att vandra tillbaka till Båtsmanshuset till det efterlängtrade kaffet med fralla. Naturligtvis fanns det lotter att köpa, många näringsidkare i Skara hade skänkt presentkort som lottades ut, några vinnare tog hem två vinster. En trevlig kväll med lärdom om staden och i gott sällskap.

Nästa stadsvandring sker den 29 juli, då är det fokus på Kyrkans Hus och Mors Minne som ligger ett stenkast från Båtsmanshuset.

Vid pennan Lena Brodin, foto Freddie Wendin